

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ННІ економіки, управління, права та інформаційних технологій

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБАС

Стратегічні напрями розвитку аграрної галузі і підприємств

Освітньо-наукова програма «Економіка»

Спеціальність 051 Економіка

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Освітній ступінь доктор філософії

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: Самойлик Юлія, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, доцент

Гарант: Макаренко Петро, завідувач, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор, член-кор. НААН України

Полтава
2020/2021 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Стратегічні напрями розвитку аграрної галузі і підприємств
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Мова викладання	державна
Контактні дані розробника	Викладач: Самойлик Юлія, доктор економічних наук, доцент Контакти: ауд. 473, навчальний корпус № 4, e-mail: iuliia.samoilyk@gmail.com , тел. 0665266704, https://www.pdaa.edu.ua/people/samoilyk-yuliya-vasylivna
Рівень вищої освіти	Освітньо-науковий рівень доктор філософії
Спеціальність	Освітньо-наукова програма Економіка Спеціальність 051 Економіка Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	<p>Передумовами для вивчення дисципліни «Стратегічні напрями розвитку аграрної галузі і підприємств» є навчальні дисципліни, які мають бути вивчені здобувачами наукового ступеня доктора філософії раніше при навчанні на освітньому рівні «Магістр».</p> <p>Вивчення курсу базується на законах України, указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України та інших нормативних актах та документах, які регулюють та впливають на економічну діяльність підприємства та механізм формування стратегії підприємства.</p>

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: опанування загальних питань стратегічного розвитку аграрної галузі та підприємств цієї сфери, стратегічного аналізу, обґрунтування вибору моделі стратегії, характеристика комплексної і функціональної стратегії розвитку галузі і підприємств.

Завдання навчальної дисципліни: формування уявлення про загальнотеоретичні основи стратегічного управління в аграрній сфері; виявлення особливостей стратегічного розвитку суб'єктів господарювання в аграрній сфері; опанування теоретико-методичних основ стратегічного планування; характеристика місця стратегічного планування у системі галузевого управління та менеджменту підприємства; ознайомлення із сучасним станом та напрямками розвитку методики опрацювання стратегії підприємства; надання здобувачам вищої освіти практичних навичок для самостійного здійснення необхідних робіт на усіх етапах дослідження, опрацювання та реалізації заходів щодо забезпечення ефективного стратегічного розвитку аграрної галузі та підприємств.

Компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми і проводити наукові дослідження на відповідному рівні.

ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час дослідницької діяльності та вирішення комплексних проблем в галузі економічної науки.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здобуття глибинних знань з економіки, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових економічних знань, оволодіння відповідною термінологією.

ФК 3. Здатність працювати самостійно у проведенні наукового пошуку, оцінювання і узагальнення одержаних результатів дослідження, використовуючи сучасні освітні та дослідницькі технології у сфері економіки.

ФК 6. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

ФК 7. Вміння розробляти і обґрунтовувати рекомендації, що мають практичну значущість для досліджуваних суб'єктів господарювання на мікро- та макрорівнях в поточному і в перспективному періодах.

ФК 9. Здатність до управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності.

ФК 12. Здатність визначати та критично оцінювати ключові тренди соціально-економічного розвитку та застосовувати їх для формування нових моделей економічних систем та процесів у науковій роботі.

Програмні результати навчання:

ПРН 7. Формулювати нові гіпотези та наукові проблеми у сфері економіки, пропонувати належні підходи та методи їх перевірки.

ПРН 9. Вміти розробляти практично значимі пропозиції щодо підвищення економічної ефективності функціонування досліджуваних суб'єктів господарювання на мікро- та макрорівнях.

ПРН 10. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 13. Вміти ініціювати, планувати, розробляти і обґрунтовувати проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Аграрне підприємство в умовах глобалізації економіки

Підприємство як відкрита економічна система. Завдання підприємства як відкритої системи у ринкових умовах. Еволюція поняття стратегії. Визначення стратегії як економічної категорії. Етапи розвитку підприємства у межах стратегічної моделі. Класифікація стратегій.

Підходи до опрацювання стратегії. Можливості, які дозволяє реалізувати стратегія на рівні підприємства. Принципи формування стратегічної моделі. Особливості стратегічних управлінських рішень, що покладаються в основу опрацювання моделі стратегії та її практичної реалізації.

Сутність стратегічних перетворень на підприємстві. Альтернативи інтенсивного зростання підприємства. Інфраструктурне забезпечення опрацювання стратегічної моделі.

Тема 2. Аграрний сектор економіки: модель, структура, механізми

Структура агропромислового комплексу. Агропромисловий комплекс та його структура. Мета та особливості аграрної економіки. Особливості сільськогосподарського виробництва. Вплив природних умов. Соціальні аспекти аграрної політики. Орієнтація на кінцевий результат. Механізм реалізації аграрної політики. Вироблення науково-обґрунтованих концепцій розвитку аграрного сектора. Визначення пріоритетних напрямів розвитку галузей АПК. Гносеологічні витоки аграрної політики держави. Інституціональні основи формування аграрної політики. Системно-синергетичні засади розвитку агропродовольчої сфери. Вибір пріоритетів аграрної політики. Оцінка ефективності аграрної політики.

Характеристика суб'єктів аграрної політики. Міністерство аграрної політики, його структура та функції. Роль Національної академії аграрних наук України у здійсненні аграрної політики. Структура НААН України. Характеристика роботи відділів НААН України.

Тема 3. Передумови стратегічного розвитку підприємства

Організаційний розвиток. Напрями реструктуризації сучасних підприємств. Прояви можливостей стратегії. Ознаки недостатнього обґрунтованої стратегії. Ключові характеристики стратегії. Індикатори стратегічних досягнень. Напрями аналізу внутрішнього середовища економічної системи.

Характерні можливі зміни економічної системи, що можуть бути закладеними у стратегічну модель. Чинники, що впливають на зміну організаційної структури підприємства. Проблеми формування організаційної культури підприємства. Завдання управління реалізацією стратегії.

Навчання персоналу, його ключові моменти. Альтернативна вартість, критерій Паретто-ефективності. Опір змінам: сутність, причини, методи боротьби.

Тема 4. Оцінювання зовнішнього середовища

Поняття зовнішнього середовища. Чинники, що визначають складність зовнішнього середовища. Характеристика чинників мікросередовища. Характеристика чинників макросередовища. Найбільш поширені моделі зовнішнього середовища економічної системи. Етапи проведення аналізу зовнішнього середовища. Схема аналізу зовнішнього середовища. Характеристика економічного механізму виникнення кризового стану. Сканування, його основні напрямки та інструментарій. Методичні матеріали для здійснення сканування. Моніторинг зовнішнього середовища. Прогнозування зовнішнього середовища. PEST – аналіз. SWOT – аналіз. Метод “5×5”. Метод “Перелік з 4^x питань”.

Тема 5. Діагностика стратегічного потенціалу аграрної галузі та підприємства

Сутність стратегічного потенціалу. Класифікація елементів стратегічного потенціалу. Принципи використання стратегічного потенціалу. Класифікація внутрішньовиробничих резервів підприємства. Класифікація ресурсів підприємства. Характеристика ресурсів підприємства як сукупності можливостей досягнення цілей економічної системи. Відмінності

тактичного і стратегічного планування. Кроки, які необхідно здійснити при плануванні з метою досягнення стратегічних цілей підприємства. Методика оцінки стратегічного потенціалу. Ефект синергії.

Тема 6. Особливості аграрного ринку та його інфраструктури

Ринок. Види ринків. Структура ринку. Ринкова економіка. Теорії ринків. Сутність теорії А. Сміта. Теорія Д. Рікардо. Сучасні ринкові теорії. Види ринків. Ринкова система. Ринкове середовище. Парадигми ринку. Ринковий механізм. Конкуренція. Види конкуренції. Аграрний ринок. Агропродовольчий ринок. Функції ринку. Зовнішнє середовище існування суб'єктів господарювання. Мікросередовище. Макросередовище. Чинники, що визначають складність оцінювання зовнішнього середовища. Авторські моделі оцінювання зовнішнього середовища. Групи чинників зовнішнього середовища. Сканування зовнішнього середовища. Моніторинг зовнішнього середовища. Прогнозування зовнішнього середовища. Підходи до оцінювання зовнішнього середовища. Етапи аналізу зовнішнього середовища. SWOT-аналіз як основний метод оцінювання зовнішнього середовища. Ринкова інфраструктура. Функції інфраструктури. Елементи інфраструктури. Характеристика основних елементів ринкової інфраструктури. Економічна диверсифікація. Види диверсифікації. Мотиви диверсифікації. Асортимент. Номенклатура продукції. Асортиментна політика підприємства. Особливості диверсифікації аграрних підприємств.

Тема 7. Державне регулювання аграрного сектору економіки

Законодавча база у сфері аграрної політики. Сутність аграрної реформи. Етапи аграрної реформи в Україні. Виробничі тенденції аграрної продукції. Напрями державної підтримки аграрного сектору. Вплив держави на формування аграрної політики. Обов'язкові критерії державного впливу. Компоненти аграрної політики і потреба їх поєднання. Теоретична й методологічна основа аграрної політики держави. Державна політика щодо розвитку продуктивних сил і виробничих відносин в АПК. Паритет цін. Ціноутворення. Формування державного резерву. Дотації та субсидії. Податкова система в аграрному секторі. Мета і завдання діяльності держави в аграрній сфері. Державна підтримка аграрного сектора. Програми підтримки розвитку аграрного сектору економіки. Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору. Фіскальна політика в АПК. Світовий досвід державного регулювання в аграрній сфері. Вплив євроінтеграції на розвиток аграрної сфери. Регулювання світової агропродовольчої системи.

Тема 8. Характеристика найбільш розповсюджених стратегічних напрямків розвитку підприємства

Принципи діагностики стану підприємства у конкурентному середовищі. Алгоритм діагностики стану підприємства у конкурентному середовищі.

Оцінка маркетингової позиції підприємства. Схема оцінки конкурентних позицій підприємства. Сутність господарського ризику. Класифікація господарських ризиків.

Завдання створення стратегічної бази підприємства. Поняття стратегії бізнесу (за А.А.Томпсоном та А.Дж.Стріклендом). Чинники, що впливають на опрацювання стратегії бізнесу. Правила вибору стратегії за умов ризику (за І.Ансоффом). Характеристика найбільш розповсюджених стратегій бізнесу.

Сучасні моделі підприємства (мережеподібні, оболонкові, віртуальні, вертикальні (високі), горизонтальні (пласкі), едохократичні, партисипативні, гнучкі).

Тема 9. Механізм формування стратегії диверсифікації в аграрній сфері

Поняття терміну “диверсифікації”. Форми диверсифікації. Диверсифікація як інструмент використання переваг підприємства. Диверсифікація як організаційно-економічний чинник зростання ефективності виробництва. Збуджувальні мотиви здійснення диверсифікації. Мотиви для обґрунтування необхідності диверсифікації.

Наукові гіпотези диверсифікації. Джерела диверсифікаційних процесів. Сутність стратегії диверсифікації. Основні чинники, що зумовлюють вибір стратегії диверсифікації.

Різновиди стратегії диверсифікації. Аналіз рівня диверсифікації підприємства, його показники (за Р.Румельтом). Вимір диверсифікації (сутнісний та просторовий), їх характеристика. Асортимент. Номенклатура. Особливості диверсифікації аграрних підприємств

Тема 10. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства в умовах євроінтеграції та глобалізації економіки

Зовнішньоекономічна діяльність як форма господарської діяльності підприємства. Стимули розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Цілі створення (з іншими державами) підприємств. Види спеціальних економічних зон. Інноваційна інфраструктура.

Цілі вивезення капіталу за кордон. Основні переваги іноземного інвестування. Інвестиційний клімат. Венчурний капітал.

Основні чинники, що враховуються при виході підприємства на закордонний ринок. Особливості міжнародних ринків.

Аспекти, що визначають необхідність стратегій зовнішнього середовища. Етапи процесу формування стратегії зовнішнього розвитку. Типи стратегій зовнішнього розвитку.

Типи конкурентів на міжнародних ринках. Стратегічні альянси (союзи). Зміст діяльності стратегічних альянсів. Принципи, необхідні для досягнення найкращих результатів від стратегічного альянсу. Притулки прибутку. Критичні ринки.

Тема 11. Альтернативність і декомпонування у стратегічному виборі

Сутність стратегічних альтернатив. Сутність методичного підходу щодо формування раціональної основи визначення стратегічних альтернатив розвитку підприємства. Стратегічні альтернативи. Ранжування стратегічних проблем підприємства.

Ключові чинники аналізу проблеми реалізації стратегічних задумів. Стратегічний вибір. Стратегічні альтернативи для малих, середніх та великих підприємств.

Системний аналіз як основа декомпонування цілей економічної системи. Послідовні аспекти декомпонування стратегічної мети економічної системи. Декомпонування стратегії підприємства, проблеми, які воно вирішує. Етапи декомпонування стратегії підприємства. Типи програм декомпонування стратегії підприємства.

Основні методи здійснення декомпонування стратегії підприємства. Роль інформації у здійсненні декомпонування корпоративної стратегії підприємства. Інформаційні фільтри, їх характеристика. Модель стратегічної інформації. Інжиниринг, його сутність та значення для декомпонування корпоративної стратегії підприємства.

Основні види послуг, що надаються у ході інжинирингу. Контролінг, його зміст і види. Тактичний контролінг, його головні завдання. Стратегічний контролінг, його головні завдання. Експертні методи у процесі декомпонування стратегії.

Тема 12. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства

Сутність функціональних стратегій та їх призначення. Типи та взаємозв'язок між функціональними стратегіями. Процес вибору функціональної стратегії. Чинники, що впливають на формування функціональних стратегій. Матриця вибору функціональних стратегій. Проблеми, які вирішуються при формуванні функціональних стратегій. Місце стратегій у системі планів підприємства. Специфічні характеристики функціональних стратегій. Загальні характеристики функціональних стратегій. Контроль за реалізацією функціональних стратегій. Елементи функціональних стратегій. Сутність безпеки бізнесу. Основні елементи якості бізнесу.

Функціональні сфери діяльності підприємства. Елементи функціональних стратегій, що враховують функціональні сфери діяльності підприємства. Стратегічні аспекти дослідження функціональних сфер діяльності підприємства. Альтернативи, які необхідно враховувати при аналізі функціональних сфер діяльності підприємства. Складові виробничої програми

підприємства. Складові маркетингової стратегії. Елементи фінансової стратегії. Кадрова стратегія. Різновиди інноваційної стратегії. Призначення стратегії соціального розвитку. Механізм аналізу внутрішнього середовища підприємства. Сутність стратегічного балансу підприємства.

Тема 13. Характеристика програм розвитку економіки та аграрного сектора на світовому, державному та регіональному рівнях

Сталий розвиток економіки у контексті. Концепції сталого розвитку суспільства (1992р., Ріо-де-Жанейро). Концепція управління, її сутність. Стратегічне управління. Характерні риси концепції стратегічного управління. Основні чинники, що впливають на формування характерних рис системи стратегічного управління. Мета стратегічного управління. Цільовий підхід та цільове управління. Чинники, що зумовлюють новий зміст концепції стратегічного управління. Основні сучасні напрями стратегічного управління. Основні принципи сучасного стратегічного управління. Проблеми стратегічного управління. Переваги стратегічного управління. Функції вищого керівництва при опрацюванні моделі стратегічної поведінки підприємства на ринку. Державні програми розвитку окремих галузей економіки.

Оцінювання результатів навчання

ПРН	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 7. Формулювати нові гіпотези та наукові проблеми у сфері економіки, пропонувати належні підходи та методи їх перевірки.	<i>словесні методи:</i> лекція, бесіда, опитування <i>наочні методи:</i> демонстрування, ілюстрування	
ПРН 9. Вміти розробляти практично значимі пропозиції щодо підвищення економічної ефективності функціонування досліджуваних суб'єктів господарювання на мікро- та макрорівнях.	<i>практичні методи:</i> вправи, практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: а) конспектування, д) підготовка наукового видання, <i>методи самостійної роботи вдома:</i> завдання самостійної роботи <i>робота під керівництвом викладача:</i> виконання практичних завдань	- розв'язування тестів; - доповідь; - презентація; - виконання завдань самостійної роботи (письмове виконання практичного завдання); - екзамен.
ПРН 10. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.	<i>методи формування пізнавальних інтересів:</i> створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації <i>методи усного контролю:</i> обговорення теоретичних питань, доповіді, дискусії <i>методи письмового контролю:</i> письмове виконання практичних завдань	
ПРН 13. Вміти ініціювати, планувати, розробляти і обґрунтовувати проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.	<i>тестовий контроль:</i> розв'язування тестів <i>інтерактивні методи:</i> дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій; мозковий штурм <i>комп'ютерні і мультимедійні методи:</i> використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання.	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок балів
ПРН 7. Формулювати нові гіпотези та наукові проблеми у сфері економіки, пропонувати належні підходи та методи їх перевірки.	20	20	12
ПРН 9. Вміти розробляти практично значимі пропозиції щодо підвищення економічної ефективності функціонування досліджуваних суб'єктів господарювання на мікро- та макrorівнях.	20	20	12
ПРН 10. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.	30	30	18
ПРН 13. Вміти ініціювати, планувати, розробляти і обґрунтовувати проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.	30	30	18
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання								Екзамен	
	Усне опитування		Тестовий поточний контроль		Виконання завдань самостійної роботи (Підготовка статті, виступи, доповіді, презентації)		Розв'язування задач та ситуаційних завдань (кейсів)			
	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів	Мін к-сть балів	Макс к-сть балів
ПРН 7. Формулювати нові гіпотези та наукові проблеми у сфері економіки, пропонувати належні підходи та методи їх перевірки	3,1	5,2	1,6	2,6	3,1	5,2	1,8	3	2,4	4
ПРН 9. Вміти розробляти практично значимі пропозиції щодо підвищення економічної ефективності функціонування досліджуваних суб'єктів господарювання на мікро- та макрорівнях.	3,1	5,2	1,6	2,6	3,1	5,2	1,8	3	2,4	4
ПРН 10. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.	4,7	7,8	2,3	3,9	4,7	7,8	2,7	4,5	3,6	6
ПРН 13. Вміти ініціювати, планувати, розробляти і обґрунтовувати проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.	4,7	7,8	2,3	3,9	4,7	7,8	2,7	4,5	3,6	6
Всього	15,6	26	7,8	13	15,6	26	9	15	12	20

Форми, шкала та критерії оцінювання **результатів навчання** при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- **усне опитування:** (0-2 бали); 0 балів – здобувач не готовий до відповіді або відповіді не вірні; 1 бал – відповіді правильні, але не достатньо обґрунтовані, 2 бали – відповіді чіткі, розгорнуті, з відповідними прикладами з чіткими відповідями на

- додаткові уточнюючі питання;
- **розв'язування тестів** (0 – 1 бал). 0 балів – відповіді невірні; 1 бал – відповіді вірні;
 - **виконання завдань самостійної роботи: підготовка статті, виступи, доповіді, презентації:** (0-2 бали); 0 балів – здобувач не підготував завдання самостійної роботи; 1 бал – підготовлено понад 70 % завдань самостійної роботи, 2 бали – підготовлено всі завдання самостійної роботи;
 - **виконання вправ (розв'язування задач та ситуаційних завдань (кейсів) на практичних заняттях** (0 – 1 бал, для тем 2,4,13): 0 балів – здобувач не виконав передбачений обсяг завдань; 1 бал завдання виконано в повному обсязі; (2 бали для тем 5,6,7, 9,10,11): 0 балів – здобувач не виконав передбачений обсяг завдань; 1 – бал здобувач виконав завдання не в повному обсязі; 2 бали завдання виконано в повному обсязі.

Форма проведення підсумкового контролю згідно робочого та навчального плану – іспит.

Критерії та шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю (іспиту)

Об'єкт оцінювання: повнота викладення відповіді на екзаменаційні питання – 0-10 балів; демонстрація знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірного розуміння змісту основних теоретичних положень – 0-10 балів.

Відсутність (недостатність) тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

За 20-бальною шкалою	Критерії оцінювання відповіді
16-20	Здобувач вищої освіти дає розгорнутий, правильний виклад матеріалу з екзаменаційних питань, вільно володіє науковою термінологією, розуміє її взаємозв'язок, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання.
11-15	Здобувач вищої освіти демонструє знання основних понять і категорій, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень, але допустився деяких неточностей у викладі матеріалу з екзаменаційних питань, тим самим залишилась нерозкритою частина екзаменаційного білета (до 25 %) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно.
6-10	Здобувач вищої освіти демонструє знання окремих понять і категорій, достатнє розуміння змісту основних теоретичних положень, але допустився суттєвих неточностей при поясненні того чи іншого аспекту екзаменаційних питань, недостатньо детально розкрив предмет питань, або міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційних питань; залишається тим самим нерозкритим до 35 % їх змісту.
1-5	Здобувач вищої освіти при відповіді на екзаменаційні питання допустив суттєві помилки змістовного характеру, зміст відповіді свідчить про прогалини у знаннях або ж про невірне розуміння окремих понять і категорій та теоретичних аспектів екзаменаційного питання; залишається тим самим нерозкритим до 50 % їх змісту. Виконання задовольняє мінімальні критерії.
0	Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, або містить грубі змістовні помилки щодо принципових аспектів поставлених питань, залишається тим самим нерозкритим більше 50 % їх змісту. На поставлені екзаменаторами запитання студент часто не знає правильної відповіді.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Розподіл балів оцінювання знань з навчальної дисципліни
(денна форма навчання, підсумковий семестровий контроль –іспит)

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом за темою
	Усне опитування	Тестовий погочний контроль	Виконання завдань самостійної роботи (Підготовка стаггі, виступи, доповіді, презентації)	Розв'язування задач та ситуаційних завдань (кейсів)	
Тема 1. Аграрне підприємство в умовах глобалізації економіки	2	1	2	-	5
Тема 2. Аграрний сектор економіки: модель, структура, механізми	2	1	2	1	6
Тема 3. Передумови стратегічного розвитку підприємства	2	1	2	-	5
Тема 4. Оцінювання зовнішнього середовища	2	1	2	1	6
Тема 5. Діагностика стратегічного потенціалу аграрної галузі та підприємства	2	1	2	2	7
Тема 6. Особливості аграрного ринку та його інфраструктури	2	1	2	2	7
Тема 7. Державне регулювання аграрного сектору економіки	2	1	2	2	7
Тема 8. Характеристика найбільш розповсюджених стратегічних напрямків розвитку підприємства	2	1	2	-	5
Тема 9. Механізм формування стратегії диверсифікації в аграрній сфері	2	1	2	2	7
Тема 10. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства в умовах євроінтеграції та глобалізації економіки	2	1	2	2	7
Тема 11. Альтернативність і декомпонування у стратегічному виборі	2	1	2	2	7
Тема 12. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства	2	1	2	-	5
Тема 13. Характеристика програм розвитку економіки та аграрного сектора на світовому, державному та регіональному рівнях	2	1	2	1	6
Іспит	-	-	-	-	20
<i>Всього балів</i>	26	13	26	15	100

Політика оцінювання
Академічна доброчесність:

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дедлайни та перекладання:

Практичні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Перекладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Самойлик Ю.В. Агропродовольчий ринок: розвиток в умовах глобалізаційних викликів економіки: монографія. Полтава, 2018. 494 с.
2. Samoilyk Iu. Development indicators of agricultural sector in the world. *Mechanisms of interaction between competitiveness and innovation in modern international economic relations: collective monograph* / edited by M. Bezpartochnyi, in 4 Vol. / ISMA University. Riga: "Landmark" SIA, 2017. Vol.4. pp. 128-137.
3. Samoilyk Iu. Industry features of structuring of agricultural markets. *Formation of modern social, economic and organizational mechanisms development of entities agrarian business: collective monograph.* / edited by M. Bezpartochnyi / ISMA University. – Riga: "Landmark" SIA, 2017. 180 p.
4. Samoilyk Iu. Strategic estimations and vectors of Ukraine's social and economic development in the conditions of european integration and the world partnership monograph / edited by V. Yatsenko. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom. 2017. pp. 308-318.
5. Самойлик Ю.В. Агропродовольчий ринок в умовах економічних змін: суть і класифікація. *Управління соціально-економічним розвитком в умовах змін: монографія* / [заг. ред. д. держ. упр., професора Т.М. Лозинської]: Полтавська державна аграрна академія. Полтава : ФОП Гаража М.Ф., ТОВ Сімон, 2017. С. 9-20.
6. Самойлик Ю.В. Механізм підвищення енергоефективності виробництва продукції в аграрному секторі економіки. *Енергоефективність економіки: проблеми сьогодення та майбутнього: колективна монографія* / за заг. ред. В.Я. Чевганової. Полтава: ПолтНТУ, 2017. С. 34-46.
7. Самойлик Ю.В. Соціально-економічна сутність ринку в умовах глобалізації. *Соціально-економічні аспекти розвитку економіки підприємства: монографія* / під заг. ред. д.е.н., проф. О.Б. Чернеги, Донецька нац.ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Кривий Ріг. ФОП Залозний В.В., 2017. С. 191-209.
8. Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П. Кирилова О. Л. Основи агробізнесу: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, І. Ю. Сіваченка. Одеса: ОКФА, 1997.
9. Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П. Загальний курс агробізнесу: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, І. Ю. Сіваченка. К.: Знання, КОО, 2000.
10. Сіваченко І. Ю. Міжнародний агробізнес: Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2003.
11. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: Практ. посіб. / За ред. П. Т. Саблука. К.: ІАЕ, 2000. 556 с.
12. Аграрний маркетинг. За ред. П.І. Островського. К.: Центр навчальної літератури. 2006. С. 34–35.

13. Коваленко Ю.С. Аграрний ринок України: організація та управління К. : ІАЕ УААН, 1998. 108 с.
14. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери : наукова доповідь / за заг.ред. акад. НААН П.Т. Саблука. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 342 с.
15. Стратегічне управління інноваційною діяльністю як основа економічної безпеки національної економіки : монографія / М.В. Гаман, О.І. Дадій, М.Х. Корецький та ін. Донецьк : ТОВ “Юго-Восток”, 2008. 281 с.
16. Топ 100 латифундистів України / Национальный агропортал латифундистов. веб-сайт. URL: <http://latifundist.com>.
17. Топ-200. Рейтинг агрокомпаній України. веб-сайт. URL: <http://delo.ua>.
18. Beventer E. and Fon Hampe J. Basic knowledge of the market economy in eight lectures: 1993. P. 176.
19. BusinessDictionary. веб-сайт. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/market.html>

Допоміжні

20. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: інформаційно-аналітичний збірник. Вип. 5 / за ред. П.Т. Саблука та ін. К.: ІАЕ УААН. 2002. С. 433.
21. Афанасьев И.В., Рогожин В.Д., Рудика В.И. Управление развитием предприятия : монография. Харьков : ИНЖЕК, 2003. 184 с.
22. Батуріна М., Луков В. Ринок: сутність, основні поняття і структура. К. 2005.384 с.
23. Башнянин Г.И. Экономические системы: монография. Т. 4 Львов: Лига-Пресс, 2013. 508 с.
24. Башнянин Г.И. Генеза ринкової економіки (політекономія, макро-, мікроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси банку, інвестиції, біржова діяльність): терміни, поняття, персоналії). За ред. Г.І. Башнянина, В.С. Іфтемінчука. К. : Магнолія плюс, 2004. 688 с.
25. Башнянин Г.И. Економічні системи: монографія: Т. 4. Львів : Ліга-Прес, 2013. 508 с.
26. Башнянин Г.И. Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія Ч.1; Ч.2. / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. К.: Ніка-Центр; Ельга, 2002. 527 с.
27. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма ответы на глобализацию / пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелькина. М.: Прогресс-Традиция, 2001. 304 с.
28. Березін О.В. Продовольчий ринок України. Теоретико-методологічні засади формування і розвитку : монографія. К. : Центр учбової літератури, 2008. 184 с.
29. Васелевський М. Економіка логістичних систем : монографія / за наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. Львів : В-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2008. 596 с.
30. Геєць В., Філіпенко А.С., Будкін В.С. Ринкова трансформація в Україні: здобутки, труднощі, уроки. Україна і світове господарство на межі тисячоліть К. Либідь, 2002. С.15.
31. Карпенко Н.В. Господарські зв'язки в інфраструктурному комплексі продовольчого ринку України Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. 122 с.
32. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. База даних “Законодавство України” / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas>
33. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 № 425-VII – База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
34. Про внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію”: Закон України від 20.11.2012 р. № 5459-17. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

35. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України № 237/96-ВР від 07.06.96. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
36. Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III від 11.01.2001. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
37. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. за № 771/97-ВР. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>
38. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: проект закону номер реєстрації № 5448 від 24.11.2016. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60576
39. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 № 742-IV. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/742-15>
40. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

11. Інформаційні ресурси

41. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРИФРУ) – (Stock market infrastructure development agency of Ukraine (SMIDA). web-site. URL: <https://smida.gov.ua/>
42. Аграрне інформаційне агентство. web-site. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/top-10-tovariv-agrarnogo-eksportu-z-ukraini-u-2017>
43. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. веб-сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 19.03.2018).
44. Офіційний сайт Європейської Комісії. веб-сайт. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення: 19.03.2018).
45. Офіційний сайт Спілки виробників органічних сертифікованих продуктів. веб-сайт. URL: www.organicukraine.org.ua (дата звернення: 12.02.2018).
46. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT). веб-сайт. URL: <http://epp.enrostat.ec.europa.eu/portal/pageportal/eurostat/home/> (дата звернення: 19.03.2018).
47. Офіційний сайт ТОВ “Органік стандарт”. веб-сайт. URL: www.organicstandard.com.ua (дата звернення: 12.02.2018).
48. Офіційний сайт ВГО “Союз учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України”. веб-сайт. URL: <http://www.coop-union.org.ua> (дата звернення: 12.02.2018).
49. Статистичні дані FAOSTAT. веб-сайт. URL: <http://faostat3.fao.org/faostat-gateway/go/to/download/FB/FBS/E>
50. Agriculture, value added. web-site. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>
51. Global Organic Market Access (GOMA). A project of FAO, IFOAM and UNCTAD. web-site. URL: <http://www.goma-organic.org/about/project>
52. Globalization. Stanford Encyclopedia of Philosophy. веб-сайт. URL: <http://plato.stanford.edu/en-tres/globalization/>
53. KOF Globalisation Index. web-site. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
54. Major agribusiness website. <https://latifundist.com/rating>
55. The Global Competitiveness Report 2017–2018. 393 p. web-site. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

56. 57. The global risks report 2018 web-site. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2018>
57. 58. U.S. department of agriculture. web-site. URL: <https://www.usda.gov>
58. 59. Ukrainian Organic Business Directory / Органік Бізнес-довідник України – 2014. – 406 с. веб-сайт. URL: www.ukraine.fibl.org/index.php?id=ua-publications
59. 60. Ukrstat / Economic Statistics / Economic activities / Agriculture, forestry and fishing households-households. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. web-site. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
60. 61. Understanding The WTO. What We Stand For. web-site. URL: https://www.COT.org/english/theCOT_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm